

ODBORNÉ SPOLEČNOSTI

A.N.O. – ASOCIACE NESTÁTNÍCH ORGANIZACÍ

SEKCE NÁSLEDNÉ PÉČE

Martin Rataj

A.N.O. – Asociace nestátních organizací

e-mail | martinarataje@seznam.cz

O KOUSKU ŽIVOTABĚHU SEKCE NÁSLEDNÉ PÉČE

Sekce následné péče (NP) – před vznikem Sekce ambulantních služeb označovaná jako Sekce intenzivní ambulantní následné péče (IANP) – pracuje souběžně se Sekcí terapeutických komunit (TK) bez přerušení jako jedna z mála již od samého založení A.N.O. – Asociace nestátních organizací (dále jen Asociace). Téměř pravidelně se schází na čtyřech výjezdních zasedáních ročně v místě působnosti jednotlivých členů.

Dovolím si vám nabídnout z titulu letitého předsedy vysoce subjektivní pohled na delší období životaběhu Sekce NP.

Předsednictví Sekce nebylo nikterak mou ambicí, nicméně se tak stalo před mnoha lety.

Z mého pohledu to byla platforma neaktivních členů a několika aktivních jednotlivců, často vedoucích programů či celých služeb, z neziskových organizací, kteří se snažili připomínkovat procesy ustavování norem jednotlivých služeb v adiktologii. Setkání Sekce byla často formální a byla přičleňována k již rozběhlým akcím či setkáním adiktologických kolegů, například k celostátním či krajským konferencím adiktologů na Měříně či Seči. Tento model skýtal výhodu, že většina odborníků již byla na místě primárně na konferenci a setkání Sekce bylo jen jakýmsi appendixem odborného programu. Přesto měla kupříkladu sauna či plavecký bazén často větší preference než další odborné kolokvium. Z mého pohledu tehdy praxe byla taková, že se setkala několik málo kolegů (často vedoucích či „statutářů“), kteří spolu vzájemně v mezidobí komunikovali o odborně-politických tématech, program jednání se sestával z připomínkování různých dokumentů a usnesení, hlasování o proklamacích a odborných vyjádření. Podstatná část zúčastněných však byla z řad pracovníků, kteří pracovali ve službách v přímé péči, neměli od vedoucích služeb a organizací mandát k rozhodování či hlasování, a tudíž jejich působení bylo přinejmenším rozpačité.

První TK v tehdejší Československu vznikla v roce 1992 a první doléčovací program (tak, jak jej dnes známe) až v roce 1997. Zatímco počet TK se v průběhu let ustálil a jen tu a tam zazáří na scéně nový program pro tu či onu specifickou cílovou skupinu, různé typy doléčovacích programů průběžně vznikají do dnešních dnů.

Protože jsem měl předchozí zkušenost ze setkávání Sekce TK (pracoval jsem kdysi v Terapeutické komunitě Sannaním v Němčicích) a byl si vědom dobré praxe sdílení zkušeností a vzájemného obohacování v tematických odborných diskuzích, navíc obohaceného o osobní rozměr setkávání s kolegy, směřoval jsem působení sekce více tímto směrem.

Podobně jako v devadesátých letech, kdy vznikaly jednotlivé terapeutické komunity vyrůstající z odborných a lidských východisek svých zakladatelů, tomu bylo i v případě „doléčováků“, tedy programů následné péče, v letech nultých a pozdějších. Ačkoli celý systém následné péče je již dávno kodifikován, respektuje též etický kodex, programy jsou certifikovány a prostor pro divoké experimenty v léčbách pobytového typu (známé z terapeutických komunit devadesátých let) je výrazně zúžen, přesto jednotlivé programy jeden vedle druhého disponují mnoha rozmanitostmi. Týkají se jak cílové skupiny, psychoterapeutického přístupu, tak léčebné či životní filozofie jednotlivých týmů či lokálních kulturních, sociologických či ekonomických specifik v místech, kde působí. Tato pestrost jde, domnívám se, k duhu klientům a skýtá možnosti dobré indikace pro toho kterého klienta. Intenzivnější kontakt týmů jednotlivých programů, navíc spojený s osobním seznámením s místy a kulturami jednotlivých programů, vede k větší provázanosti služeb a intenzivnější spolupráci.

Tak jako každý program, služba, či zařízení procházejí různými fázemi vývoje, existovalo i období, kdy Sekce NP žila poněkud samostatným životem a velice málo komunikovala s vedením Asociace, jejíž byla součástí. Část členů akcentovala potřebu profesního setkávání členů Sekce před loajalitou k Asociaci. Jednotlivé nové subjekty v oblasti doléčování se ucházely o účast na setkávání Sekce, nikoli však o členství v Asociaci. Po dlouhých vyjednáváních a změně politiky Asociace směrem ke svým přeživším Sekcím došlo k sjednocení neformálního členství v Sekci NP a formálního členství v Asociaci a následně tak i Sekci NP. Reliktem tohoto období je otevřenost Sekce NP ke všem novým subjektům, které se problematikou zabírají a dosud nejsou členy Asociace. S nadsáz-

kou lze říci, že pravidelnými účastníky sekčních setkání jsou aktivní členové a aktivní nečlenové Asociace, popřípadě adepti na vstup do Asociace. Existuje i malá skupina pasivních členů Asociace, žijí vlastním životem.

Hosty jsou často kolegové z blízkých adiktologických programů, se kterými naše programy následné péče spolupracují. Oni tak získají detailnější informace o naší práci a my o jejich, dochází k navazování spolupráce i na osobní bázi. Kupříkladu účast reprezentanta adiktologických služeb ve vězeňství (Specializované oddělení pro léčbu při výkonu trestu – SPO VTOS), kolegů z dosud jediné terapeutické komunity pro mladistvé zřízené Slezskou diakonií, dlouhodobá účast kolegů jediného denního stacionáře pro závislé, účast kolegů z terapeutické komunity pro klienty s duální diagnózou. Členové Sekce se v minulém období aktivně účastnili projektu NETAD zaměřeného na síťování služeb, v rámci projektu Sekce NP uspořádala konferenci na téma následné péče při Adiktologické klinice u Apolináře, výbor Sekce se setkal s národním protidrogovým koordinátorem dr. Vobořilem.

Vzhledem k personálním změnám ve členské základně či fluktuaci delegátů jednotlivých programů, tedy neustálým nováčkům, se zdá, že odborná témata nebudou nikdy vyčerpána a že předávání zkušeností z jednotlivých programů zůstává evergreenem všech setkání. Krom toho se objevují nová témata nesená vývojem situace nejen na trhu s následnou péčí, drogové scéně, ale i celospolečenská. Pandemie, nástup gamblingu, zaměstnávání klientů, klienti s duální diagnózou, specifika léčby závislých matek s dětmi, on-line terapie či pomoc závislým ve výkonu trestu jsou jen malou ukázkou výzev, před kterými následná péče stojí.

Jak již bylo řečeno výše, setkávání Sekce se stabilizovalo na čtyřech setkáních v roce, vždy v prostorách toho kterého hostitelského programu. Tradičním, zpravidla prvním, bodem odborného programu bývá prohlídka a detailní referát o hostitelském zařízení a prezenční list. Hostitelské zařízení přebírá na chvíli režii, domlouváme potřeby jednotlivých účastníků stran přespání, večerního programu, společného oběda a odjezdů. Nyní již v režii předsedy Sekce následuje kontraktování programu, odborných témat, diskuzí, sdílení zkušeností, informování o nových směrech či dobré praxi, odborná diskuze nad přinesenými tématy účastníků či předem připravené konference. Zápis ze setkání pořizuje na místě hostitel a zasílá jej po konzultaci s předsedou všem členům, tedy i nezúčastněným, mailem. Po skončení formální odborné části, na které se v závěru domlouvá termín a místo příštího setkání, následuje kulturně-společenský program spojený zpravidla s malým výletem či vycházkou. Jednotliví hostitelé se poctivě snaží prezentovat kulturu a atraktivitu místa svého působiště. Ať už formou výstupu na Ještěd a jeho následného sjezdu na igelitovém pytlí, prohlídkou regionální galerie v městských lázních v Liberci, návštěvou hořící haldy Emma či zaniklých železáren v Ostravě, noční vyhlídkou z radniční věže či průzkumu komunistických bunkrů v Olomouci, koupelí

v Priessnitzových venkovních koupelových vanách v Jeseníku, pěším výletem mezi rybníky zakončeným návštěvou malého pivovaru u Českých Budějovic, prohlídkou pitoreskních zákoutí města pod Špilberkem či ghetta v Třebíči, noční soukromou prohlídkou farního kostela sv. Jakuba v Jihlavě, koupelí pod Vaňovským vodopádem u Ústí nad Labem, návštěvou sklípku v Kyjově či přenocováním v nádražní budově rekonstruované na galerii v Plzni. Část účastníků postupně odjíždí, část přespává v improvizovaných podmínkách daných hostitelem, zpravidla v zařízení. Průměrný počet účastníků jednoho setkání je dlouhodobě kolem osmnácti osob.

Setkání Sekce se tedy dělá a dějí střídavě v Praze (Sananim, Drop-In, Prev-Centrum a Magdaléna), Brně (Podané ruce a Lotos), Olomouci (P-Centrum), Ostravě (Renarkon), Plzni (CPPT a Point 14), Českých Budějovicích (Prevent), Ústí nad Labem (White Light I), Kyjově (Krok) či Liberci (Advaita) v režii členů sekce NP, ale někdy i v režii adeptů na členství či rovnou nečlenů (Charita Jihlava, Charita Třebíč, Circle of Life Koněšín, CRANP Most, Darmoděj Jeseník). V letošním roce, doufám zcela výjimečně, on-line.

Motivace k účasti noviců v následné péči na tomto fóru je nabíledni. Zajímavé je, že platforma zůstává atraktivní i pro kolegy, kteří v oboru působí již léta. O jejich motivaci mohu jen spekulovat, ale vím, že téma rezidenční následné péče stále i po letech překvapuje nově se vynořujícími tématy a výzvami či revizemi zaběhnutých pořádků. Věc je v pohybu a my s ní, zaplaťpánbůh.

P. S. Dne 1. října 2020 mělo proběhnout dlouho plánované setkání Sekce v Děčíně. Padlo pro preventivní protipandemické opatření, bylo odvoláno den předem. Pokračujeme dál.